

ВИСНОВОК

**кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації «Художньо-документальна проза Олекси Гай-Головка:
проблематика і жанрова специфіка» аспірантки кафедри історії
української літератури та компаративістики
КАПЛИЧНОЇ Людмили Олексіївни**

Кафедра української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка – структурний підрозділ, який реалізує освітньо-наукову програму зі спеціальності 035 Філологія і здійснює підготовку здобувачів ступеня доктора філософії з цієї спеціальності, на розширеному засіданні кафедри, яке відбулося 04 квітня 2024 року, провела публічну презентацію та обговорення дисертації «Художньо-документальна проза Олекси Гай-Головка: проблематика і жанрова специфіка» аспірантки кафедри історії української літератури та компаративістики Капличної Людмили Олексіївни.

У презентації та обговоренні дисертації Капличної Людмили Олексіївни взяли участь члени кафедри української мови, кафедри історії української літератури та компаративістики, кафедри германських мов і зарубіжної літератури, зокрема: доповідач – аспірант кафедри історії української літератури та компаративістики Каплична Л.О., науковий керівник – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри історії української літератури та компаративістики Рарицький О.А., завідувач кафедри української мови, кандидат філологічних наук, доцент Беркещук І.С., доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови Марчук Л.М., доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри української мови, учений секретар Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, керівник науково-дослідної лабораторії діалектологічних досліджень Коваленко Н.Д., доктор філологічних наук, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Попович А.С., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Шеремета Н.П., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Дзюбак Н.М., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Ладиняк Н.Б., кандидат філологічних наук, старший викладач Шевчук З.С., завідувач кафедри історії української літератури та компаративістики, кандидат філологічних наук, доцент Починок Л.І., кандидат філологічних наук, старший викладач Щегельський В.В., кандидат філологічних наук, старший викладач Расевич Л.П., асистент Трофимюк О.Ю., завідувач кафедри германських мов і зарубіжної літератури, кандидат філологічних наук Сліпачук Н.М., доктор філологічних наук, професор, професор кафедри германських мов і зарубіжної літератури Кеба О.В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германських мов і зарубіжної літератури Шаповал О.Г.

На основі презентації та обговорення дисертації Капличної Л.О. «Художньо-документальна проза Олекси Гай-Головка: проблематика і жанрова специфіка» на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія структурний підрозділ – кафедра української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка зробила такий висновок:

Актуальність теми. Дисертація Капличної Л.О. «Художньо-документальна проза Олекси Гай-Головка: проблематика і жанрова специфіка» на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія присвячена постаті та творчості Олекси Гай-Головка (12.08.1910–17.08.2006) – помітного явища в історії української еміграційної літератури ХХ ст. Сучасне літературознавство робить певні кроки в осягненні спадщини О. Гай-Головка-письменника, напрацьовуючи статті, дисертації, монографії про його творчу цілісність, поетику поезії та прози, індивідуальний стиль, проте ще значна частина літературного доробку автора залишається в рукописах, зберігається в Центральному державному архіві-музеї літератури і мистецтва України, гостро потребує видання й перевидання.

Тему дисертаційної роботи затверджено на засіданні вченої ради Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка 29 листопада 2022 року (протокол № 11).

Дисертаційне дослідження виконано згідно з комплексною темою кафедри історії української літератури та компаративістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка «Проблеми традицій і новаторства в українській літературі: компаративні аспекти» (державний реєстраційний номер 0116U008412).

Наукова новизна роботи полягає передусім у тому, що в ній **уперше** з історико-теоретичних позицій комплексно досліджено й потрактовано художньо-документальну прозу О. Гай-Головка, проаналізовано її стильову й жанрову своєрідність, що увиразнює світоглядний вектор майстра художнього слова. У роботі **уточнено** й поглиблено аналіз жанрово-стильових параметрів твору на взірцях із художньо-документального набуtku О. Гай-Головка; осмислено принципи моделювання автором нефікційної прози, зображення людини та світу в кризових ситуаціях; схарактеризовано жанровий синкретизм у фікційній і нефікційній прозі О. Гай-Головка. Набули **подальшого** розвитку критерії трансформації художньо-документальних жанрів та їхньої модифікації в нових історичних умовах.

Практичне значення роботи полягає у тому, що висновки й результати дисертації слугуватимуть у подальшому дослідженні явища художньо-документальної прози в українській та світовій літературі. Основні положення роботи можуть бути використані у вивченні історії української літератури ХХ ст., літературного краєзнавства Поділля, а також під час підготовки посібників, розробки навчальних курсів про особливості національного письменства, зокрема автобіографічну й історичну прозу; у написанні наукових

статей і кваліфікаційних робіт з історії та теорії літератури. Матеріали дисертації будуть корисні вчителям-словесникам ЗЗСО.

Обґрунтованість і достовірність наукових результатів та висновків. У дисертаційній роботі Капличної Л.О., охарактеризовано особливості поетики нефікційної творчості письменника, з'ясовано роль і значення літератури факту в загальнонаціональному літературному процесі. Сформульовані висновки дисертації не суперечать фундаментальним результатам опрацьованих літературних джерел та є їхнім логічним продовженням.

Здобувач показав високий рівень теоретичної підготовки. У дисертаційній роботі проаналізовано та систематизовано наявні публікації з проблематики і жанрової специфіки художньо-документальної прози Олекси Гай-Головка.

Особистий внесок здобувача. Напрацьовані матеріали й результати дисертаційної роботи, наукові публікації (окрім однієї статті, написаної в співавторстві з професором В. Мацьком), апробації повністю є особистим здобутком дисертантки. Теорії, концепції, конструктивні ідеї вітчизняних та зарубіжних учених, використані в дослідженні, підтверджено відповідними покликаннями і внесено до списку використаних джерел.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження обговорено на засіданнях кафедри історії української літератури та компаративістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Окремі аспекти роботи оприлюднено у формі доповідей на наукових конференціях різних рівнів: *міжнародних* – «Творчість Уласа Самчука в регіональному, національному, універсальному вимірах» (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, 20 лютого 2020 р.); «Художні феномени в історії та сучасності (“Пам’ять та ідентичність”))» 3–4 квітня 2020 р.); «Лінгвалізація освіти» (Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького, м. Черкаси, 4–5 травня 2020 р.); «Проблеми культурної ідентичності в ситуації сучасного діалогу культур» (Національний університет «Острозька академія», м. Острог, 15 травня 2020 р.); Міжнародний круглий стіл «Травма й спротив: Українська література в час війни (2014–2022)» (Київ – Берлін, 5 грудня 2022 р.); XXI Міжнародна конференція з актуальних проблем лінгвістики й лінгводидактики, присвячена 100-річчю від дня народження професора С. І. Дорошенка (Харків, 6–7 березня 2024 р.); *всеукраїнських* – «Наукове осмислення теорії соціалістичного реалізму із погляду сучасності» (Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, м. Хмельницький, 28–29 листопада 2019 р.); «Сучасні проблеми філології та методології викладання в умовах євроінтеграції» (Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, м. Хмельницький, 12 травня 2020 р.); VII Всеукраїнська наукова on-line конференція з міжнародною участю на тему «Ігор Костецький і доба» (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, 29 жовтня 2020 р.); науково-практична інтернет-

конференція «Проблеми філології: історія та сучасність» (Хмельницький національний університет, м. Хмельницький, 19–20 лютого 2021 р.); «Нестандартні підходи до викладання української мови та літератури в закладах освіти» (Хмельницький національний університет, м. Хмельницький, 20–21 квітня 2021 р.); «Актуальні проблеми сучасної культурології та філології в постмодерній парадигмі» (Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, м. Хмельницький, 19 травня 2021 р.); IV Всеукраїнська наукова конференція «Традиції Івана Огієнка у світлі вітчизняної науки» (м. Кам'янець-Подільський, 25 жовтня 2022 р.); VIII Всеукраїнська наукова онлайн-конференція з міжнародною участю «Літературні контексти ХХ століття: Євген Гуцало і доба» (м. Вінниця, 27–28 жовтня 2022 р.); Всеукраїнська наукова конференція «Література й історія» (м. Запоріжжя, 17–18 листопада 2022 р.); Всеукраїнська інтернет-конференція «Українська література в просторі культури і цивілізації» (Запоріжжя, 23–25 лютого 2024 р.); наукова конференція викладачів, докторантів і аспірантів за підсумками НДР у 2023 році (Кам'янець-Подільський, 12–13 березня 2024 р.); *регіональний* – міжвузівська науково-практична інтернет-конференція «Сучасна дитяча та юнацька книга: проблеми й перспективи» (Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, м. Хмельницький, 28 квітня 2021 р.).

Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок здобувача в публікації.

Основні результати дисертаційної роботи Капличної Л.О. відображено в 12 наукових працях, із них 5 – у фахових виданнях України; 3 – публікації апробаційного характеру (в тому числі 1 – закордонному виданні), 4 – додатково відображають наукові результати дисертації (в тому числі 1 – у співавторстві, 1 – у закордонному виданні).

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації.

Публікації у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Каплична Л. Епістолярій О. Гай-Головка як реконструкція біографії письменника. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: науковий збірник. Серія історична та філологічна*. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. Вип. XX. С. 174-184. URL: <http://ohiienko.kpnu.edu.ua/issue/view/17110/10573>

2. Каплична Л. Жанрово-стильові особливості моделювання «вічної теми» в ліро-епічних творах О. Гай-Головка. *Філологічний дискурс: зб. наук. праць*. Хмельницький : Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. 2020. Вип. 10. С. 68–76. URL: <http://ojs.kgpa.km.ua/index.php/phildiscourse/article/view/1033/954>

3. Каплична Л. Категорія трагічного як форма авторського індивідуального стилю у мемуарній повісті О. Гай-Головка «Поєдинок з дияволом». *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: науковий збірник. Серія історична та філологічна*. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. Вип. 19. С. 100–113. URL: <http://ohiienko.kpnu.edu.ua/issue/view/16767/9549>

4. Каплична Л. Сильові маркери зображення мілітарно-трагічного пафосу в художній практиці Олекси Гай-Головка. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 47. Т. 1. С. 201–206.

URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/14748/1/%D0%90%D0%BA%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B8_2022.pdf

5. Каплична Л. Суб'єктивно-психологічна оцінка літературного процесу в документально-художній повісті «Смертельною дорогою» Олекси Гай-Головка. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки*. Кам'янець-Подільський : Видавець Панькова А. С., 2020. Вип. 51. С. 54–59. URL:

<http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/5398/Naukovi-pratsi-K-PNU-im.I.-Ohiienska-Filolohichni-nauky-Vyp.51.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Каплична Л. Пам'ять як сюжетотвірний компонент мемуарної повісті О. Гай-Головка «Поєдинок з дияволом». *Тези доповідей VI Міжнародної наукової конференції «Художні феномени в історії та сучасності» («Пам'ять та ідентичність»)*. Харків : ФОРМ Бровін О.В., 2020. С. 50–51. URL: <https://foreign-languages.karazin.ua/resources/6dc997d85d000b0ce04d3897e2335779.pdf>

2. Каплична Л. Літературно-критична рецепція творчості Олекси Гай-Головка. *The 11 th International scientific and practical conference “Actual trend sof modern scientific research”* (June 6-8, 2021) MDPC Publishing, Munich, Germany. 2021. С. 439–444. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2021/06/ACTUAL-TRENDS-OF-MODERN-SCIENTIFIC-RESEARCH-6-8.06.2021.pdf>

3. Каплична Л. Топос літературного Харкова у мемуарній повісті О. Гай-Головка «Смертельною дорогою». *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів : [Електронний ресурс]*. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. Вип. 22. С. 558–560. URL: <https://drive.google.com/file/d/1I0jiuQiDjWTGVBMMe9YW993nj8QwOWio/view>

Публікації, у яких додатково відображено наукові результати дисертації:

1. Мацько В., Каплична Л. Художнє моделювання людини і світу у кризових ситуаціях (за мемуарною повістю О. Гай-Головка «Поєдинок з дияволом»). *Філологічний дискурс* : зб. наук. праць. Хмельницький : Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, 2020. Вип. 10. С. 111–119. URL: <https://ojs.kgpa.km.ua/index.php/phildiscourse/article/view/1037/958>
2. Каплична Л. Жанрово-стильова та тематична специфіка прози Олекси Гай-Головка. *Science and Education a New Dimension: Humanities and Social Sciences*. IX (45). Issue 253. Budapest, 2021. S. 30–33. URL: http://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/09/hum_ix_253_45.pdf
3. Каплична Л. Стильові особливості лірики Олекси Гай-Головка. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. Хмельницький : Хмельницький національний університет, 2021. Вип. № 21. Т. 1. С. 53–58. URL: <http://apfp.khnu.km.ua/wp-content/uploads/sites/5/2021/06/APFP-2021-N21-P1.pdf>
4. Каплична Л. Стильовий синкретизм у малій прозі Олекси Гай-Головка. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. Хмельницький : Хмельницький національний університет, 2021. Вип. 22. С. 53–58. ISSN 2415-7929. URL: <http://apfp.khnu.km.ua/wp-content/uploads/sites/5/2022/01/apfp-2021-n22.pdf>

Оцінка мови та стилю дисертації.

Дисертація написана чіткою українською науковою мовою, добре зрозумілою фахівцям. Стиль викладення матеріалу послідовний, логічний та доступний для сприйняття. Зміст, структура, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. (зі змінами), наказів Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» і від 31.05.2019 р. № 759 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р.».

Відповідність змісту дисертації спеціальності з відповідної галузі знань, з якої вона подається до захисту.

За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною та практичним значенням дисертаційна робота Капличної Людмили Олексіївни «Художньо-документальна проза Олекси Гай-Головка: проблематика і жанрова специфіка» відповідає спеціальності 035 Філологія. Здобувач повністю виконала освітню та наукову складову освітньо-наукового рівня вищої освіти.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Капличної Людмили Олексіївни «Художньо-документальна проза Олекси Гай-Головка: проблематика і жанрова специфіка».

2. Констатувати, що робота Капличної Людмили Олексіївни «Художньо-документальна проза Олекси Гай-Головка: проблематика і жанрова специфіка» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. (зі змінами) і може бути рекомендована до публічного захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка в галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Результати відкритого голосування:

присутні 17 осіб:

«за» – 17, «проти» – 0, «утрималися» – 0.

Голова засідання:

доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри української мови



Наталія КОВАЛЕНКО

